

Ohjeita tasa-arvonäkökulman huomioimiseksi projektisuunnitelmassa

(Lähteet: WoM Oy, KoulutusAvain Oy, STM ja TEM)

Osa laadukasta hankehallinnointia on tasa-arvonäkökulman huomioiminen hankesuunnittelussa ja hankehallinnossa. Hanke onnistuu kun se valmistellaan siten, että kohderyhmälle voidaan tarjota parasta mahdollista palvelua. Siinä auttaa hankkeen katsominen asiakkaan, miehen ja naisen, näkökulmasta.

Hankkeen valmisteluvaihe

- Sukupuoli otetaan yhdeksi näkökulmaksi jo suunnitteluvaiheessa, ei vasta myöhemmin "päälle liimattuna".
- Jos hanke on merkitty sukupuolineutraaliksi, on kysyttävä miksi?
- Sidos- ja kohderyhmiin kuuluvia naisia ja miehiä kannattaa konsultoida hankesuunnitelman tekovaiheessa hankkeen tasa-arvovaikutuksista.
- Avaintoimijat perehdytetään sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen.
- Ulkopuolista tasa-arvoasiantuntemusta kannattaa hyödyntää hankkeen valmistelussa. Tähän on hyvä varata riittävät resurssit hankkeen budjetista.
- Sukupuolinäkökulma tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää myös alahankkeisiin, hankeverkostoihin yms.

Tarve, johon hankkeella pyritään vastaamaan ja ongelma, johon haetaan vastausta

- Onko arvioitu tarpeen ja ongelman eroa naisten ja miesten välillä? Jos on eroa naisten ja miesten välillä, minkälaisia vaikutuksia erolla on hankkeen näkökulmasta?
- Onko hankkeen toteuttamiseksi saatavilla sukupuolittain eroteltua taustatietoa (esimerkiksi tilastoja)? Jollei, voiko sitä hankkia jostain? Kuinka merkittävää tieto on hankkeen toteutuksen kannalta?

Hankkeen tavoitteet

- Onko hankkeen tavoitteissa huomioitu sukupuolinäkökulma? Edistetäänkö hankkeessa naisten ja miesten tasa-arvoa?
- Miten tavoitteet näyttäytyvät naisten ja miesten näkökulmasta, onko eroa?
- Onko hankkeen erityiset tasa-arvotavoitteet kirjattu asiakirjoihin?

Hankkeen sidos- ja kohderyhmät

- Millainen on sidos- ja kohderyhmien sukupuolijakauma? Onko mukana molempien sukupuolten riittävä edustus?
- Ovatko naiset ja miehet tasapuolisesti edustettuna mm. johto-, ohjaus- ja työryhmissä sekä lausunnonantajissa?
- Millaisia organisaatioita on mukana, ovatko mies- tai naisvaltaisilta aloilta?

Hankkeen toimenpiteet

- Tarvitaanko hankkeessa eri toimia naisille ja miehille?
- Millä tavoin valituissa toimenpiteissä huomioidaan tasa-arvokysymykset ja jos ei, niin miten ne voitaisiin huomioida? Huomioidaanko sukupuoli esimerkiksi koulutusten sisällöissä, ohjausmenetelmissä yms.?
- Onko toimenpiteillä erilainen vaikutus naisiin ja miehiin?
- Onko sukupuolinäkökulma otettu huomioon hankkeen tapahtumissa yms.?

Hankkeen etenemisen kokonaisarviointi: mahdolliset muutostarpeet ja ongelmakohtat sekä tarvittavat korjaavat toimenpiteet

- Onko sukupuolinäkökulma mukana hankkeesta tehdyissä arvioinneissa?
- Mitä ongelmia/esteitä on kohdattu sukupuolivaikutusten arvioinnissa ja tasa-arvon edistämisenä?
- Mitä uusia ratkaisuja ja toimenpiteitä tarvitaan?

Määrälliset ja laadulliset indikaattorit (kuten seurantatiedot ja osallistujapalautteet)

- Onko seurannassa mukana tasa-arvoa seuraavia indikaattoreita?
- Onko seurantatiedot tehty sukupuolittain ja mitä ne kertovat?
- Onko osallistujien kokemuksissa eroa sukupuolen mukaan?

Hankkeen toiminnan itsearvioinnin tulokset

- Onko toiminnoissa tehty sukupuolivaikutusten arviointia? Jos, niin miten?
- Onko projektihenkilöstöä sekä kohde- ja sidosryhmiä koulutettu tasa-arvoasioissa?

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus sekä tulosten hyödyntäminen

- Miten vaikutukset kohdistuvat naisiin ja miehiin? Mitkä ovat hankkeen tulosten pitkän aikavälin vaikutukset naisten ja miesten näkökulmasta?
- Ketkä hyötyvät/hyödyntävät tuloksia, onko eroa sukupuolten välillä?

Hyvien käytäntöjen levittäminen

- Onko levittäminen tavoittanut tasapuolisesti molemmat sukupuolet?
- Onko levitetty myös tasa-arvoa edistäviä hyviä käytäntöjä?

Tiedottaminen (tiedotussuunnitelma ja sen toteuttaminen)

- Miten tiedotus on tavoittanut ja huomionnut molemmat sukupuolet?
- Miten sukupuolinäkökulma huomioitu tiedotuksen sisällöissä? (sanallinen ja kuvallinen)

Hankkeen tasa-arvoaikutukset

- Onko hankkeella vaikutusta ihmisten elämään ja arkeen?
- Onko toiminta-alueella merkittäviä eroja naisten ja miesten välillä?
- Mitä hankkeessa on tehty sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi?
- Vaikutusten arviointi tasa-arvon kannalta

Muistilista tasa-arvon sisällyttämisestä hanketyöhön

(Lähde: Manner-Suomen ESR-ohjelma-asiakirja 2007–2013)

- Tavoitteet asetetaan ja toimenpiteet suunnitellaan siten, että hanke edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.
- Kohderyhmän edustajia, sekä naisia että miehiä konsultoidaan hankesuunnitelmaa tehtäessä.
- Hanketta organisoitaessa pidetään huolta siitä, että tarpeellinen asiantuntemus tasa-arvokysymyksissä on käytettävissä, esim. ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttö ja projektihenkilöstön koulutus.
- Sukupuolten tasa-arvon edistämisen aiheuttamat mahdolliset lisäkustannukset otetaan huomioon hankkeen talousarviota laadittaessa.
- Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen otetaan osaksi hankkeen seuranta- ja itsearviointijärjestelmää (määrälliset ja laadulliset indikaattorit).
- Hankkeen vaikutuksia arvioidaan myös sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.
- Hyviä käytäntöjä levitettäessä myös tasa-arvoa edistävät hyvät käytännöt otetaan levitykseen.

Teksti: Hillevi Lönn ja Mia Teräsaho

Kirjoittajat toimivat Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja valtavirtaistaminen (Valtava) – kehittämisohjelmassa. Sitä rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja ohjelman koordinoijana toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Kehittämisohjelman tavoitteena on edistää yleistä tietoutta sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta sekä purkaa sukupuolenmukaista työ- ja koulutusurien kahtiajakoa. Ohjelman tavoitteena on myös tukea ja kehittää ohjelmaan kuuluvien projektitoimijoiden työtä sekä projektirahoittajien asiantuntemusta. Lisäksi ohjelmassa tuetaan naisryrittäjyyttä ja naisten yrittäjyyspotentiaalia.

